

EERSTE ZEEUWSE FABRIEK VAN RADIOTOESTELLEN "H.J. VAN DER MEER & ZONEN" TE VLISSINGEN

DEEL I I

Tom Rentmeester

VAN RADIOFABRICAGE NAAR RADIOVAKHANDEL (1930-1944).

Dit artikel beziet de commerciële kant van de radiohandel tussen 1930 en 1944.

1927 rond logo met golven.

1930 nog een rond logo met golven...

In het vorige artikel over het Vlissingse bedrijf H.J. van der Meer als radiofabrikant, zagen we in de omzetgrafiek dat Philips in enkele jaren (1927-1930) het marktaandeel van de kleine radiofabrikant grotendeels had overgenomen. Philips had vele patenten op de radio- en buisschakelingen verkregen en verzilverde deze middels licenties, waarmee ze de concurrentie afzwakte.

De dochter van de oprichter van de radiofabriek H.J. van der Meer, mevrouw Ineke van Westen (geb. 1920), zegt hierover tijdens een van de interviews: "Vanaf 1930 moest mijn vader, tegen zijn zin en tegen betaling, Philips licentiezegels op de door hem vervaardigde radio's plakken, ik kreeg hierdoor als zijn kind zijnde een soort gevoel van medelijden met hem..."

Mevr. Ineke van Westen met een door haar vader vervaardigd toestel uit het 'modulaire systeem' (bouwjaar ca. 1925, eigenaar de heer Ary Lems te Vlissingen / NVHR-lid).

Al vanaf 1927 had firma H.J. van der Meer Philips radiotoestellen (2501 en 2502) in haar verkooppakket:

Vlissingse Courant 20 december 1927.

In 1930 worden er door van der Meer ongeveer evenveel Philips als eigen merk radiotoestellen verkocht. Het van der Meer 'Broodje' kon in het begin nog wedijveren met het Philips 'Roggebroodje' (2501), maar bij de volgende radiogeneraties van Philips werd diens superioriteit in techniek, vormgeving en vooral prijs/kwaliteit verhouding overduidelijk. De mooie, vernieuwende designs in de ontwerpen van Ir. Louis C. Kalff (1897-1976) en de diversiteiten in de Philips

Van der Meer 'Broodje (1927) f 175.

Philips 2900 (1930).

toestellen leidden tot een gewild totaalpakket voor de opkomende radiovakhandel.

De spanningen voor de toegepaste wisselstroombuizen E442, E428, C453 en 1823 werden intern van het wisselstroomnet afgeleid. Deze ingebouwde voedingen hadden inmiddels de losse batterijen en plaatsspanningsapparaat (PSA) overbodig gemaakt. Alleen een aparte luidspreker was nog nodig. De gebruikte materialen van de kast bestonden uit hout, metaal en bakeliet. Het bakeliet (een thermoharder) kon men in bepaalde vormen gieten of persen, zodat meer vrijheid ontstond in de vormgeving. Ook kon het bakeliet in kleuren en bepaalde kleurschakeringen gemaakt worden, eventueel met motief (hout, wortel, gevlamd etc.). Het verhaal werd verteld dat zelfs bladgoud en ossenbloed in het oppervlak van het bakeliet werd verwerkt, zoals bij de 'Meesterzanger'. De dessins van de laksoorten voor de kasten boden eveneens vele mogelijkheden, zoals geribbeld, hamerslag, craquelé, schildpad, wortel, houtmotieven etc.

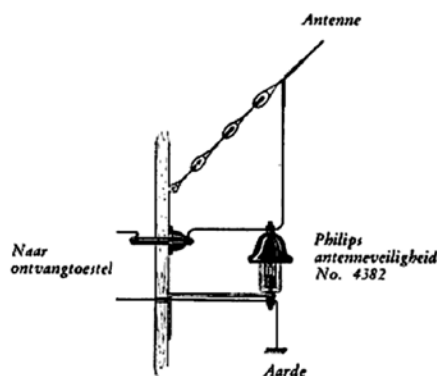

Philips Meesterzanger 2110/2111 (1930) Philips 2900 (1930).

De vakhandel had naast de levering van de radio's handenvol werk aan de installatie van antennes met de benodigde aarding en uitleg voor het gebruik, vooral de 2-knopsafstemming vroeg een goede uitleg en flink wat oefening.

Ook de grammofoon deed in 1930 zijn intrede bij Philips (type 2900). Met

een opneemelement kon men reeds de grammofoon elektronisch gaan versterken via een radio of versterker. Indien nodig werd door firma Van der Meer een grammofoon-aansluiting met bijbehorende schakeling in het betreffende apparaat gebouwd.

DE RADIODISTRIBUTIE IN VLISINGEN

Vanaf 1922 had Andries van Westen experimenteel enkele nabijgelegen woningen van een hoofdtelefoon- of luidsprekeraansluiting voorzien die op een centrale radio vanuit zijn woning werd gevoed. Eveneens had hij in 1923 boven zijn winkel een luidspreker gehangen om overdag tijdens de winkeluren de winkelstraat van muziek te voorzien. In 1928 werd in Vlissingen door de 'Zuid-Nederlandse Radiodistributie Mij.' (ZNRD, dochter van de PTT) een vergunning aangevraagd en verkregen tot het aanleggen en verzorgen van een radiodistributienetwerk in Vlissingen (Middelburgse Courant 23 januari 1928). De radiodistributie kon ook lokale uitzendingen via het distributienet verspreiden. In geval van calamiteiten konden in opdracht van de burgemeester de aangesloten burgers op deze wijze geïnformeerd worden. Hierover ontstond veel discussie want men meende dat dergelijke noodinformatie via de omroepen verzorgd diende te worden. De omroepen, maar ook de radiohandelaars, keerden zich tegen deze nieuw ingeslopen concurrent en er kwam via geruchten en ingezonden stukken een ware hetze op gang tegen de radiodistributie.

In de Vlissingse Courant van 3 september 1928 deed de ZNRD Mij. zijn beklag over 'stoorders' of 'Mexicaanse honden' in het Vlissingse distributienet (hieronder de ingekorte versie):

“RADIO-STOORDERS”

Het is ons gedurende enkele weken, dat wij de radio-distributie voor Vlissingen exploiteerden gebleken, dat er helaas nog een aantal toestel-bezitters wonen in den omtrek van de radio-centrale die geen kans zien hun toestel zoodanig te bedienen, dat zij zelve een behoorlijk resultaat hebben en daarmee tevens het genot vergallen van de omwonende toestelbezitters...

*Men plaagt willens of onwillens niet meer alleen de omwonenden, doch ook alle aangeslotenen op het distributienet van de radiocentrale.... Dit verhaal herhaalt zich bijna iedere dag. We hebben ons afgevraagd of zulks nu het gevolg is van onkunde dan wel van **snoed opzet**...*

Wij hebben ons thans ernstig voorgenomen aan dezen toestand met spoed een einde te maken. Daarvoor zijn thans verschillende maatregelen getroffen.

Eerstens kan iedere toestelbezitter welke last heeft met het

afstemmen van zijn radio-toestel en er dus niet zeker van is, dat het kwaad mogelijk door hem wordt veroorzaakt, zich om raad en advies wenden tot onze maatschappij. Geheel gratis zullen wij het werk voltooien van de toestellen-leveranciers die verzuimden hun cliënten het zoo hoog noodige onderricht te geven bij de bediening van hun toestellen.

Tweedens is ter hand genomen de bouw van een richting-zoeker. Met behulp van dit toestel zal het ons mogelijk zijn eigenaars van storende toestellen direct op te sporen. Zonder pardon zal tegen zoodanig eigenaar een aanklacht worden ingediend wegens veroorzaken van hinder of overlast. Waar bedoelde hinder veroorzaakt wordt niet alleen aan enkele omwonende toestelbezitters, doch ook aan het radio-distributiebedrijf voor geheel Vlissingen hetwelk dus als een algemeen belang wordt aangenomen, dat het een rechterlijk vonnis op deze gronden gebaseerd, niet malsch zal uitvallen.

Geheel belangloos zal ieder worden geholpen met het doel althans in dezen omtrek de rust in den aether te verzekeren door het uitroeien van al wat lijkt op den **zoo beruchten Mexicaansen hond**.

Tezijntijd zal onze storingzoeker ook worden beschikbaar gesteld voor andere stadsgedeelten waar dit ondier huist. De klagers welke onze hulp inroepen zullen zich evenwel moeten binden den stoorder aan te klagen bij justitie.

Zuid-Nederlandse Radio-Distributie Mij,
Paul Krugerstraat 62 boven, Vlissingen.

De lage 'instapprijs' en de voorwaarden waren aantrekkelijk voor de radiodistributie-abonnee (Vlissingse Courant, 19 september 1929):

- 1). Geen verhuiskosten naar een woning waar reeds een aansluiting aanwezig is
- 2). Geen nieuw entree-geld bij verhuizing
- 3). Aanmelding nieuwe abonnee in woning zonder aansluiting Fl. 16,=
- 4). Aanmelding nieuwe abonnee in woning met aansluiting Fl. 8,=
- 5). Keuring en aanpassing van reeds in bezit zijnde luidsprekers Fl. 2,40

"geen lastig instellen van regelknoppen, geen laden of trans-

porteren van accu's, geen vervanging van dure lampen, geen tramstoringen, geen vernieuwingen meer van verouderde toestellen, geen ergernis meer bij atmosferische storingen.

Zij sluit af met : 'Vraagt inlichtingen omtrent ons **Huurkoop-systeem!**'

De abonnee moest wel een luidspreker aanschaffen, maar voor de bezitters van een akoestische grammofoon werd een voordelige oplossing aangedragen: de 'Gramaphoon-Klankdoos' (sound-box).

De 'Gramaphoon-klankdoos' was een verwisselbaar opzetstuk in plaats van het opneemelement met naald en bestond uit een koptelefoonelement met metalen membraan dat door de hoorn versterkt werd. Hetzelfde idee als de vroegere hoornluidsprekers met metalen membraan (zoals Amplion). Per 18 september 1929 had ZNRD reeds 850 abonnees in Vlissingen en toonde zich een geduchte concurrent voor de radiovakhandel.

De radiovakhandel schermde met de vrijheid in keuze van zenders. Men hoefde niet enkel te luisteren naar de vaak 'gekleurde' uitzendingen van de radiocentrale zelf. Uiteraard speelde ook de financiële onafhankelijkheid een rol (statussymbool).

DE STOPZETTING VAN EIGEN VAN DER MEER RADIOFABRICAGE.

Het was onvermijdelijk, Philips kwam met een voorstel: Radio Van der Meer stopt met de fabricage van eigen radio's en wordt een belangrijke Philips dealer met interessante (staffel-)kortingen. Hierdoor kon het bedrijf meegroeien met het succes van Philips en de omzet en dus winst in radio's met randapparatuur vergroten (heet tegenwoordig een *win-win* situatie).

Radio-toestel

Vraagt demonstratie bij den Eersten Zeeuwschen Radiohandel

H. J. v. d. MEER & ZONEN

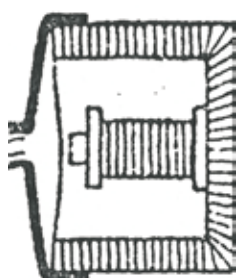
Filiaal Kortedelft G 11 - Het meest gesorteerde adres.

Middelburgse Courant 27-11-1931.tif

Adverteerde H.J. van Westen aanvankelijk als zijnde 'de Eerste Zeeuwsche fabriek van Radio-toestellen', nu werd het 'de Eerste Zeeuwsche radiohandel'.

Het filiaal in Middelburg Korte Delft G11 (van oorsprong een fietsenhandel van J. Abrahamse) werd gerund door Hendrik (Hein) van Westen. Per 1 februari 1930 werd een 21 jarige elektrotechnicus J.L. (Jan) de Keijzer ter versterking aangenomen en intern door Andries van Westen in de praktijk opgeleid tot radiotechnicus. Hij werkte zich op tot filiaalhouder (1935) en uiteindelijk (1961) tot zelfstandig ondernemer en eigenaar van het filiaal H.J. van der Meer te Middelburg.

Rond 1930 kreeg Philips steeds meer overwicht op de binnenlandse radiomarkt. Er kwamen ook steeds meer radiodetailhandelaren (concurrenten) in de regio die dezelfde Philips producten aanboden. In elk dorp was er naast de elektriciën wel een fietsenmaker, loodgieter of smid te vinden die tevens radio's verkocht; de prijsconcurrentie stak dus flink de kop op! Daar kartelvorming voor radio's nog niet zozeer bekend en streng verboden was, had Philips wel enige grip op eventuele excessen in de markt. De vastgestelde Philips prijzen moesten door de detailhandel gevolgd worden, op straffe

Klankdoos, diameter
ca. 7 cm.

Hoorn

Philips 730A (1931) f 275,-.

'Kapelletje' 932A (1931) f 159,50.

Erres KY116 (1932).

Philips 2634/2636, 2637, 2639 (1931), f 257,50 / f 275,-

Luidspreker.

van eventuele stopzetting van leveranties...

In 1931 komt Philips met een nieuwe serie tafelradio's met ingebouwde luidspreker en slechts één afstemknop. Het radio-toestel was nu compact en gemakkelijk bedienbaar geworden.

De 'zevenkant' Philips radio (type 2634 etc.) is heden ten dage een gewild collector's item. De vormgeving van het bolle metalen luidsprekerfront lijkt geïnspireerd te zijn op de 'Dobro' resonantiegitaar uit 1927.

Firma H.J. van der Meer was ook Erres dealer, tevens alleen-vertegenwoordiger voor Walcheren en adverteerde ook in Zuid-Beveland. De wekelijkse marktdag in Middelburg trok vele bezoekers vanuit Zuid-Beveland, er reed dan een speciale bus van Goes over de dorpen naar Middelburg.

Goessche Courant 20 december 1932.

H. J. VAN DER MEER & ZONEN

Vlissingse Courant
24 september 1932.

Op de Erres producten kon de vakhandel betere marges halen in vergelijking met Philips, dit is in de jaren altijd zo gebleven.

De productie van de eigen Van der Meer toestellen was tussen 1930 en 1934 tot nul gereduceerd. Er waren nog wel klanten die persé eenzelfde Van der Meer radio als van een

familieid of kennis wilden, maar hun voorkeur werd in de winkel omgebogen naar een Philips of Erres product.

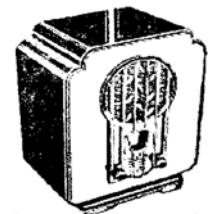
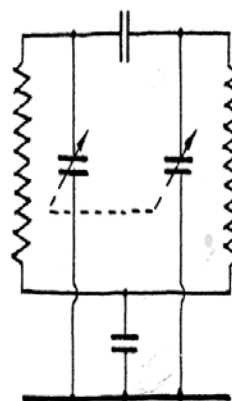
In Vlissingen woedde de concurrentiestrijd onder de radio-winkels hevig en het effect hiervan drong tot diep in de winkeliersgezinnen door. Mevrouw Ineke van Westen vertelt: "Toen ik als kind samen met mijn moeder door de binnenstad van Vlissingen liep, zag ik in de etalage van een concurrerende radiowinkel een mooie rode poes liggen. "Wat een mooie poes", zei ik tegen mijn moeder en deze antwoordde snijvend: "Dat is een lelijk beest van een hele lelijke meneer die de zaak van je vader probeert kapot te maken!..." Ze trok me aan mijn arm en snel liepen we door."

Ook onder het eten werden er aan tafel zakelijke voorvallen ter sprake gebracht: Een klant had een bepaald type Philips radiotoestel besteld en toen dat binnenkwam moest hij het niet meer. De reden was dat hij intussen de betreffende radio in Rotterdam tegen een lagere prijs gekocht had... Haar vader sloeg dan dicht, zei niets en kropte zijn woede op...

Naast de nieuwe verkoopstechnieken met kortingen, extra inruilprijzen, huurkoop met afbetaling en concurrentie vanuit de vakhandel, omroepen en distributie, kwamen er ook nog radioovereenkomsten op die aantrekkelijke voorwaarden tot aanschaf van een radio boden. In Vlissingen ontstond zo de radioovereenkomst 'Eendracht maakt macht', er was één concurrente vakhandelaar in Vlissingen die hier duidelijk van profiteerde:

Vereeniging Radio Luisteraars „Eendracht Maakt Macht”.

Voor leden der Vereeniging zijn verkrijgbaar: ALLE TOESTELLEN ook die met ingebouwden luidspreker. Tramstoringen van geen betekenis. Betaling van vijf gulden per maand af, alles inbegrepen en zonder vooruitbetaling. Aangifte nieuwe leden en inlichtingen bij het Bestuur te Vlissingen of Souburg. Inlichtingen ook bij de Firma VAN 'T WESTENDE, Radiohandel, Walstraat 6, Vlissingen. Het Bestuur.

PHILIPS 630A
vroeger ja...
H. J. VAN DER MEER & ZONEN.
Korte Delft G 11, Middelburg.
Nieuwstraat 68-70, Vlissingen.

Philips 830A (1932) f 165.

Philips 630A (1932) f 260.

De reclamekreet 'Super Inductie' stond voor optimale selectiviteit door onder andere het gebruik van superieure kwaliteitsspoelen met speciale schakelingen en bandfilters.

ALLE STATIONS VAN EUROPA
krijgt U haarslijns en zuiver, door den knop van den Philips 634a telkens maar even verder te draaien. Ongehoorde selectiviteit! Onbeperkte keuze uit de beste Europeesche programma's. Vraagt dit famoeuze toestel op proef!

Prijs slechts: Fl. 220.-

H. J. VAN DER MEER & ZONEN - VLISSINGEN
FILIAAL KORTE DELFT G 11, MIDDELBURG

Middelburgse Courant 23 september 1933.

Omdat de snelle ontwikkelingen en dus verbeteringen van de radiotechniek de vraag naar geavanceerde radio's stimuleerden, werden de verouderde radiotoestellen ingeruild. Deze werden ofwel omgebouwd ter verbetering of gedemonteerd voor onderdelen.

PHILIPS
INRUIL-AANBOD !!
VOOR UW VEROUDERD TOESTEL

f75.- Bij aankoop van type 636 à f 299.-
f60.- Bij aankoop van type 634 à f 237,50
f50.- Bij aankoop van type 874 à f 232,50
f35.- Bij aankoop van type 834 à f 154.-

H. J. VAN DER MEER & ZONEN
NIEUWSTRAAT 68-70

Vlissingse Courant 26-03-1934.

Philips 'Lentebode' 634 (1933), f 237,50, met inruil f 177,50.

Philips 'Kathedraal' 636 (1933), f 299, met inruil f 224.

Philips radiogrammofoon 874 Philips 'Paasei' of 'De ham' 834 (1933) f 232,50, met inruil f 182,50. (1933) f 154 met inruil f 119.

In 1934 werd de landelijke 'CEBUBERA' (Centraal Bureau tot Bescherming van den Radiohandel) opgericht. Deze had tot doel de zakelijke belangen van de leden te behartigen door onder andere de verkoopprijzen in de markt op een gelijk niveau te houden. Omdat naast de kortingen ook de inruilwaardes van radio's een rol speelden, werden deze in een schema per merk, type en bouwjaar vastgesteld. Deze richtlijnen gaven enige rust en zekerheid in de markt.

De marges op radio (22-28%) en onderdelen waren in vergelijking met andere verkoopwaren zeer goed en boden ruimte tot het verlenen van extra korting aan de klant. Het kostenplaatje voor het verlenen van service werd door de concurrentie niet altijd doorgecalculeerd (kruidenierspolitiek).

De Vlissingse Courant meldde op 29 september 1934 in het financiële nieuws: "Aandelen Philips gunstig door positief jaarverslag. Meninge over kartelvorming in de radio-industrie zijn overdreven. Overeenkomsten voor verkoop- en prijsregeling zijn er enkel voor radio-lampen. Er is hierdoor een nauwere samenwerking tussen Philips, Telefunken en Tungsram ontstaan."

De winkels van Fa. Van der Meer in Vlissingen en Middelburg waren niet groot. Dat hoefde toen ook niet want er werden enkel radio's en aanverwante artikelen verkocht. In de winkel was een afgesloten ruimte, de toonkamer genaamd, waar men ongestoord kon luisteren naar de prestaties van de apparatuur en de aan het pakket toegevoegde grammofoonplaten.

Wàt is er achter dien muur ?

Achter dien muur is het Land van de Radio, het land van de talrijke stations. Gaat dat land binnen. Het kan nu! Fl. 98.- betaalt U voor een Philips 836a, die U tientallen stations geeft. Dat is wat anders dan 2 of 3 stations! Komt den Philips 836a hooren bij

H. J. v. d. MEER & ZONEN
NIEUWSTRAAT 68.

Vlissingse Courant, 31-10-1934.

Philips 836A ('Arbeiderskastje', 1934), f 98.

In bovenstaande advertentie 'Wat is er achter dien muur?' werd een Philips 836A (het zogenaamde Arbeiderskastje) beneden de honderd gulden aangeboden. Gezien de financieel moeilijke crisisjaren was deze goedkope radio een schot in de roos, de radio werd hierdoor voor een breder publiek toegankelijk gemaakt. Maar ja, 100 gulden was in die tijd toch nog een heel

groot bedrag... Daarbij was er in 1933 bij de grootste werkgever in Vlissingen, scheepswerf De Schelde, in 2 jaar tijd 46% van de werknemers werkeloos geraakt, waardoor de gemiddelde koopkracht drastisch omlaag ging.

Philips had tot 1934 enkel rechthoekige vangers geproduceerd, terwijl de concurrentie al enkele jaren de superheterodynes met middenfrequentie-techniek op de markt bracht (Telefun-

ken etc.). Ook Andries van Westen had reeds eerder superheterodynes verkocht via de 'Baltic' bouwpakketten (1926-1928). Als technicus was hij in die tijd toch tegen nogal wat problemen opgelopen (onder andere afstellingen van de MF met spieglfrequenties, gelijkloop, menging met dubbelroosterbuizen etc.). Maar het Natuurkundig Laboratorium van Philips in Eindhoven had hiermee grotendeels afgeremd en voor dit doel een speciale mengbuis de, octode AK1, ontwikkeld.

EEN TOESTEL, DAT Z'N TIJD VOORUIT IS: K.Y. 136, EEN SUPER-HETERODYNE VOOR SLECHTS F 145,-.

K.Y. 136, een pronkstuk van de serie Erres heeft onder van die (voor superheterodyne) naar vooruitgang, automatische volumeregeling, en heldere afstemming. Geavanceerd mechanisch heel, de zeer belangrijke elektro-dynamische luidspreker K.Y. 136 en is zelfs nu vele jaren nog volkomen modern. Vraag dan Erres op een demonstratie of een bezoek en gratis. Bespreek met hem de beste prijs. Maar heeft in ieder geval deze voordeel: Het Erres toestel is u beschikbaar. De prijs varieert van f 75,- tot f 200,- alle met luidspreker.

ERRES RADIO
MIDDELANDS FABRIKAAT VAN R. S. STOKVIS & ZONEN

ALLEEN-VERTEGENWOORDIGERS:
H. J. VAN DER MEER & ZONEN
Nieuwstraat 65
VLISSINGEN Korte Delft 32
MIDDELBURG

Flissingse Courant, 12 oktober 1934.

Na de introductie van de Erres superheterodyne KY136 in 1933, kwam Philips in 1934 uit met 2 uiterlijk identieke toestellen: een superinductie 736A en een superheterodyne 522A voor dezelfde prijs (f 145). Het werd gezien als een 'try-out' welk toestel in de praktijk het best beviel op technisch en commercieel vlak.

De superheterodyne bleek een stuk selectiever te zijn met de zenderontvangst en aangezien het zenderaanbod de laatste jaren flink was uitgebreid, vroeg dit ook om een betere selectiviteit.

Philips 736A/522A (1934), f 145. Erres KY136 (1933), f 145.

Buizenbezetting Philips 736A Super-inductie: AF2, AF2, AB1, E446, E443H, 1823.
Buizenbezetting Philips 522A Superheterodyne: AK1, AF2, AB1, E446, E443H, 1823.
Buizenbezetting Erres KY136 Superheterodyne: AK1, AF2, E444, E443H, 1823.

K.Y. 136. Super-heterodyne ontvanger met mengoctode en 6 Watt eindvermogen. Aantal lampen 4 en 1 gelijkrichtlamp. Over 320° draaiende afstemschaal, geijkt in golflijnen. Geperfectioneerde automatische volumeregeling, tevens automatische fading-correctie. Toonregelaar. Uitvoering glanzend notenhout. Voorzien van aansluitingen voor gramfoon en extra luidspreker. Ingebouwde bekrachtigde electro-dynamische luidspreker. Prijs, geheel compleet . . . f 145,-

Erres was voor firma Van der Meer het alternatief voor de concurrentiegevoelige Philips radio's. In 1934 adverteerde zij met Erres : Alleen-vertegenwoordigers: H.J. van der Meer, Vlissingen-Middelburg.' Dat exclusieve dealership en dus monopolie was firma van der Meer voorheen als radiofabrikant gewend en zij probeerde een dergelijke situatie enigszins wederom te verkrijgen.

KENT U DEZE AFSTEMSCHAAL?

1 is de Erres schaal! De nauwkeurigste, die meer nauwkeurig schaal die bestaat. Het schaalwerk is afgegronden, een schaal waarop alle afstemmen duidelijk verschijnt. Het is de Erres schaal, die bekendst is voor alle stevige Erres toestellen.

De schaal, en vooral de afstem K.Y. 136 is het meest nauwkeurig. Dank zij de nauwkeurigste afstemming. Dank zij de nauwkeurigste afstemming. Dank zij de nauwkeurigste afstemming.

ERRES RADIO

De ERRES Stofzuiger draagt een dubbel productaat: Kema-Keur en Nederlandse Fabrikant

Alleen-vertegenwoordigers:
H. J. VAN DER MEER & ZONEN
VLISSINGEN MIDDELBURG

Flissingse Courant, 25 oktober 1935.

"Kent U deze afstemschaal?" luidde de Erres advertentie. Deze herkenning aan de 8-kantige afstemschaal beïnvloedde de consument (het mes sneed voor Philips aan 2 kanten...).

Erres KY141 - KY151 (1935). Philips 335A (1935).

Begin 1935 werd het pand Korte Delft 32 in Middelburg voor f 4500 aangekocht en verhuisde het filiaal vanaf Korte Delft G11 hiernaar toe (Middelburgse Courant 15 april 1935). Filiaalhouder Jan de Keijzer trouwde rond deze tijd met Maria Vermeulen en zij gingen boven de zaak wonen. In de voorgevel zat boven de etalage een prachtig glas-in-lood raam met het Zeeuwse wapen en de tekst 'Luctor et Emergo'. (Het originele logo van de firma H.J. van der Meer bevatte eveneens het Zeeuwse wapen).

In de etalage op de foto staan verlichtingsarmaturen en de Tiffany-stijl hiervan combineerde mooi met het glas-in-

lood raam. Op het etalageraam linksboven prijkte het ronde embleem 'Erkende Philips Service'.

De bedrijfsnaam was in opvallende neonletters uitgevoerd.

Figuur afb. 58 Korte Delft 32 oud.jpg plaatsen. Onderschrift: Filiaal Korte Delft 32, Middelburg (foto Adri de Keijzer).

Om in Engeland en Duitsland de prijzenslag het hoofd te kunnen bieden, ontwierp Philips in 1936 een radio (V4-V6) welke "chassisloos was, dat wil zeggen de componenten werden 'zwevend' in de bakelieten kast gemonteerd. De V6A was enerzijds een stap terug in de techniek wat betreft het

Philips V6 (1936, LG-KG, buizenbezetting: AK2, AF3, ABC1, AL4 en AZ1. Voor afscherming van magnetische en elektrische velden werden geaarde stroken zilverpapier tegen de binnenwand geplakt. (Foto/collectie: auteur).

ontbreken van een metalen chassis; anderzijds werden in het bakeliet gelijk nokken en bussen meegegoten voor de schroeven ter bevestiging van de componenten, dit leverde montagewinst in productie op. Toch werd deze constructie geen succes.

In de Vlissingse Courant van 26 augustus 1936 werd in de rubriek van 'Mededeelingen van onze adverteerders' het volgende artikel gepubliceerd:

De nieuwe Erres ontvangtoestellen 1936-1937.

Erres Radio is op de markt verschenen met een bijzonder team van ontvangtoestellen.

Alle toestellen zijn nu uitgerust met minstens één kortegolfbereik. Verbetering van de kwaliteit van de ontvangst vond ook nu weer plaats, o.m. door gebruik te maken van de nieuwste lampen. In de tweede plaats is de ophanging van de luidspreker-conussen verbeterd. De bekrachtigde electro-dynamische luidsprekers hebben een uitstekend nuttig effect, zoodat de versterking in het toestel bij gelijk eindgeluid minder behoeft te bedragen dan bij luidsprekers met een geringer nuttig effect. In de derde plaats is nu een grooter aantal apparaten uitgerust met variabele selectiviteit, n.l. alle toestellen, behalve het allereenvoudigste. Hierdoor is het mogelijk steeds de beste, met de ontvangstomstandigheden vereenigbare, selectiviteit in te stellen. De bandbreedte is regelbaar tusschen ongeveer 7 en 15 Kilohertz.

De internationale radio-techniek vertoont voorts de duidelijke tendens de bediening van de ontvangtoestellen nog meer te vereenvoudigen.

Erres heeft nu de bandbreedte regelbaar voorzien van een klikinstelling, waardoor de normale stand van den knop gemakkelijk is terug te vinden. Een gemak is voorts de zichtbare afstemming in den bekenden vorm van een neonbuisje, dat over een maximale lengte tot oplichten gebracht moet worden. Ook in het uiterlijk van de kastjes is een internationale ontwikkelingslijn vast te stellen. De algemeene lijn is strakker, de stijl zuiverder. Alles is rechter geworden. Horizontale en verticale lijnen overheerschen. In overeenstemming hiermede is de ronde schaal verlaten en is Erres overgegaan tot de zgn. lineaal-schaal van horizontaal model in de toestellen, waarbij de verticale afmeting overweegt en van verticaal model in toestellen, waarin de horizontale afmeting overweegt.

Hoewel, zooals uit het voorgaande voldoende is gebleken, Erres ook dit seizoen, als altijd, zich een positie handhaaft in het front der internationale radio-techniek, heeft de directie gemeend niet blindelings ieder buitenlandsche tendens te moeten navolgen tot het uiterste. Ieder land stelt zijn speciale eischen aan de radio-ontvangtoestellen, die er het beste zullen voldoen. Deze eischen worden gedictieerd door de geografische verdeeling der zenders, de golflengten, de vermogens en de commerciële situatie voor wat de vervanging van defecte onderdeelen betreft. Bovendien spreekt de nationale smaak en mentaliteit een woordje mee.

De Erres-toestelserie voor 1936-1937 bestaat uit de apparaten KY151, KY154, KY155, KY156, KY157, KY158 en KY159.

Alle toestellen zijn superheterodynes".

Horizontale schaal.
KY157, f 120.

Horizontale schaal.
Erres KY154, f 135 of KY156, f 155. Erres KY155, f 129.

Vertikale schaal.
Erres KY158, f 198. Erres KY159, f 310.

Andries van Westen was naast radiotechnicus tevens een gezien zakenman en werd in 1937 gekozen tot bestuurslid van de Kamer van Koophandel te Middelburg (Vlissingse Courant, 17 november 1937).

Ondanks de economisch moeilijke dertiger jaren gingen de zaken toch goed bij firma H.J. van der Meer. Andries van Westen had zijn service-afdeling op de Philips en Erres producten afgestemd, hij was door Philips aangesteld als erkend Philips servicedealer. Het bedrijf had een bruikbare onderdelenvoorraad, servicedocumentatie, meetapparatuur en natuurlijk van oudsher de benodigde radiotechnische kennis.

Onderstaande meetapparaten uit deze periode werden door mij aangetroffen tijdens de overname van het bedrijf H.J. van der Meer door Fa. Boonman in 1969:

Philips 4256 (1935) universeel meetinstrument.

Draaispoelmeters.

Philips Radio

f 1.-
per week

na twee jaar
Uw eigendom

H. J. VAN DER MEER & ZONEN
NIEUWSTRAAT 68-70

In 1938 elke week in de Vlissingse Courant.

Philips 470A 'Het zonnetje'.

In nevenstaand voorbeeld met de 470A betaalde de klant in 2 jaar totaal f 104; dit is dus f 15 extra aan rente en financieringskosten.

In 1938 ging de CEBUBERA over naar de NVRD (Nederlandse Vereniging Radio Detailhandela- ren). Deze behartigde de belangen van haar leden in de radiode- tailhandel. Jaarlijks werden er inruilsche- ma's voor radio's aan de handel verstrekt

Zoo juist ontvangen de nieuwste toestellen:
**PHILIPS
 WALDORP
 ERRES**
 ENZ. ENZ.

RADIO 1938

FIRMA
H. J. VAN DER MEER & ZONEN
 NIEUWSTRAAT 68-70 — TELEFOON 145.

Ook Waldorp radio's werden in het verkoop- pakket opgenomen (Vlissinger Courant, 27 augustus 1937). Andries van Westen, een fervent aanhanger van de Art Deco kunststro- ming, was weg van de prachtige Waldorp ontwerp- stijl..., maar of zijn klanten dat nu ook vonden...?

Voorbeelden Waldorp-radio's in art-deco stijl:

Philips had tot eind jaren dertig een ruim programma in omroepontvangers opgebouwd. Verschillende prijsklassen en uitvoeringen maakten de Philips producten commercieel breed inzetbaar, voor elk wat wils.

Daarnaast waren er volop aan radio gerelateerde artikelen verkrijgbaar, zoals luidsprekers, grammofoons, grammo- fonplaten, versterkers, luidsprekers, microfoons etc.

Philips 3902 ('Hoedendoos', (1939).

D63T radio-gram (1939).

Philips kwam in 1939 met de eerste 'Philishave', een uitbrei- ding van de radiovakhandel in de richting naar witgoed en elektrische huishoudelijke artikelen lag voor de hand.

Voor St. Nicolaas Cadeau's als:

Radio { TOESTELLEN
 TAFELS
 GRAMOFOONS

Wasmachines NORGE
 Stofzuigers
 Philishave droog-scheerapparaat
 Strijkijzers
 Staaf-zaklampen enz.

is Uw adres:

H. J. van der Meer & Zonen
 Korte Delft 32 :: Telefoon 208 :: Middelburg

Het deels door Philips overgenomen merk Erres had reeds stofzuigers in haar pakket. Dit werd later uitgebreid met witgoed (wasmachines, wringers gemaakt door firma Minkema en zelfs naaimachines).

ERRES RADIO

Erres Stofzuigers en Erres Naaimachines
 komen uit dezelfde fabriek en liggen op hun gebied eveneens aan de kop

VERTEGENWOORDIGERS:

H. J. VAN DER MEER & ZONEN
 KORTE DELFT 32 TELEFOON 208 MIDDELBURG

Filiaalhouder Jan Lodewijk de Keijzer aan de administratie (foto Adri de Keijzer, zijn zoon / NVHR-lid).

De onvermijdelijke boekhouding werd meestal in de avond- uren gedaan. Voor een winkelier waren werkweken van 80 uur heel normaal.

Philips 480A (1939) f 92.

Was in 1938 Philips 470A ('Het zonnetje') vanwege zijn lage prijs een populaire volksradio, in 1939 werd dit de Philips 480A:

MOBILISATIE IN 1939 (BEGIN TWEDE WERELDOORLOG)

Het geheel linkse pand is Walstraat 62 (met zonnescherm) waar firma Van der Meer vanaf 1953 haar winkel dreef. Ernaast de drukkerij van de PZC waar de mensen het nieuws vernamen over de ingezette mobilisatie en de dreigende oorlog. (Foto PZC).

Het woonhuis Wilhelminastraat 11 en de winkel Nieuwstraat 68-70 te Vlissingen, lagen op een steenworp afstand van de door de Duitsers bezette scheepswerf De Schelde die daardoor een belangrijk doelwit voor de Engelse bommenwerpers was. Het werd te gevaarlijk om daar te verblijven, de winkel werd tijdelijk overgeplaatst naar een veiliger gebied in Vlissingen. Het gezin verhuisde eerst naar de Koudekerkseweg (aan de rand van Vlissingen) en daarna naar familie in Noord-Beveland. Onderstaande oproep van burgemeester Van Woelderens te Vlissingen in de PZC van 14 mei 1940, aan vrouwen en kinderen om Vlissingen te verlaten:

Toch zien we dat in het eerste oorlogsjaar sommige inwoners in Vlissingen bleven of terugkwamen om te wonen en te werken, zo ook Andries van Westen die er probeerde zijn winkel draaiende te houden, als zijnde zijn enige bron van inkomsten.

Collectieve Philips advertentie. Vlissingse Courant, 28 augustus 1940.

In bovenstaande advertentie staan gezamenlijk de 6 Philips dealers van Vlissingen vermeld. Reden voor firma H.J. van der Meer om er nog een alternatief merk bij te nemen, dit werd Blaupunkt. Eind 1940 werd er nog steeds in radio's gehandeld en er werd dan ook volop naar de Engelse BBC geluisterd om de voortgang en het nieuws over de oorlog ongecensureerd te kunnen horen.

RADIO

Philips — Erres — Blaupunkt
Radiotoestellen

Middelburgse Courant, 28 december 1940.

RADIO

RADIO-TOESTELLEN

WACHT NIET TOT HET TE LAAT IS. THANS KUNT U NOG KEUZE MAKEN UIT VIJFTIEN VERSCHILLENDE APPARATEN VAN DE BESTE FABRIKATEN, N.L. PHILIPS, ERRES EN BLAUPUNKT.

H. J. VAN DER MEER & ZONEN

NIEUWSTRAAT 68-70 KORTE DELFT 32
VLISSINGEN MIDDELBURG
TEL. 145 TEL. 208

PZC, 24 maart 1940.

Tijdens de oorlog werden door de Duitse bezetter in Vlissingen alle radio's in beslaggenomen. Te beginnen in april 1941 met de radio's onder de Joodse bevolking; 9 stuks waaronder een verouderd toestel type 845 van de fabrikant Van der Meer te Vlissingen.

Ds. R. Kamermans (kleinkind van Andries van Westen) schrijft op zijn website het volgende:

In januari 1941 werd de lijst van Vlissingse Joden van juni 1940 geactualiseerd met nog een negental namen. In april 1941 moesten de Joden hun radiotoestel inleveren (andere Nederlanders moesten dat pas in 1943); beschadigde apparaten moesten op kosten van de oorspronkelijke eigenaar worden hersteld! (pag. 122). Op 2 mei 1941 stuurde de commissaris van politie een lijst van de negen ingeleverde radio's naar Den Haag, compleet met merk en typenummer. Bij de radio van de bovengenoemde Ruben Hiegenlich staat vermeld: 'Van der Meer Vlissingen nr. 845 met een Philips plaatsspanningsapparaat en aparte luidspreker. Is verouderd (pag. 123)'. De firma Van der Meer was de radiohandel van mijn grootvader A.H. van Westen, toentertijd gevestigd in de Nieuwstraat. Aanvankelijk assembleerde opa de radiotoestellen zelf. Blijkbaar bezat Hiegerlich zo'n vroeg radiotoestel van mijn opa.

Nadat in juli 1940 door de Duitse bezetter het luisterverbod was ingesteld en er toch naar Radio Oranje en de BBC werd

INNAME DER RADIO-ONTVANGTOESTELLEN VAN JODEN.

De commissaris van politie te Vlissingen, tevens commissaris van de Rijkspolitie, deelt mede, dat Joodsche inwoners dezer gemeente, ook wanneer zij zich tijdelijk elders bevinden, doch hier nog in de bevolkingsregisters staan ingeschreven, vóór 30 April 1941 ingevolge een uitgevaardigde verordening, radio-ontvangtoestellen, die zich hier te lande in hun bezit bevinden, bij hen aan het bureau van politie, Breestraat 11, moeten inleveren in onbeschadigden toestand.

PZC, 24 april 1941.

geluisterd, stelden de Duitsers stoorzenders op zodat deze niet meer op de middengolf hoorbaar waren.

Met een raamantenne of een speciaal filter (moffenzeef) werd deze storing wat minder, maar het was beter op de kortegolf af te stemmen. Niet alle radio's hadden een kortegolfbereik, met een simpel Sonotron-kastje op de achterwand en inwendig op de afstemkring aangesloten, kon men zo'n golfbereik aan de radio toevoegen. Sonotron type A = 800 – 2000 meter langegolf, Sonotron type B = 55 – 200 meter kortegolf en Sonotron type C = 18 – 55 meter kortegolf.

Andries van Westen en Jan de Keijzer bouwden deze Sonotrons in. Volgens mevrouw Ineke van Westen was ook Noord-Beveland een groot afzetgebied hiervoor.

← RADIO →

Wij kunnen Uw toestel voorzien van een Sonotron-extra golfband. Geef ons Uw type toestel op en wij zullen U prijs opgeven.

H. J. VAN DER MEER & ZONEN

Nieuwstraat 68—70
VLISSINGEN

Korte Delft 32
MIDDELBURG

Telefoon 145
Reparatie-inrichting voor elk type toestel.

PZC 3 juni 1942.

Na het bombardement op Vlissingen in 1942, verhuisde het gezin tijdelijk naar de Koudekerkseweg in Vlissingen en op 5 september 1944 ('dolle dinsdag') naar familie in Kamperland (Noord-Beveland). Het door de Duitsers bezette Vlissingen lag zwaar onder vuur van de Engelse bommenwerpers die het gemunt hadden op de door de Duitsers bezette scheepswerf De Schelde en diens afweergeschut langs de kust en boulevard van Vlissingen.

Andries van Westen had in de kelder van zijn winkel in Vlissingen enkele radio's en onderdelen verstopt, die na de oorlog nog aanwezig waren (info mevrouw Ineke van Westen).

Philips 37A ('Luistervink'), Blaupunkt 8W740 (1940), f 302. 1943, f 75.

Algehele inbeslagname van radio's door de Duitse bezetting (verordening per 13 mei 1943 /PZC):

BEKENDMAKING. DE INLEVERING VAN RADIOTOESTELLEN.

In verband met de verordening inzake het inleveren van radio-ontvanginstallaties van 13 Mei 1943 wordt het volgende medegedeeld:

(Een verkorte versie van de inhoud)

- 1). Formulieren à vijf cent ophalen en inleveren bij PTT-kantoor
- 2). Ook geëvacueerden moeten hun toestellen aangeven
- 3). Formulieren voor ontheffing voor:
 - a). Duitse Staatsburgers
 - b). Leden NSB
 - c). Familieleden Nederlanders in vrijwillige dienst van de Duitse Weermacht
 - d). Familieleden Nederlanders in vrijwillige dienst van de Waffen-SS en het Vrijwilligers Legioen.

Er wordt op gewezen dat ouders, vrouwen en kinderen der vrijwilligers als familieleden worden beschouwd.

Publicatie aan het Vlissingse stadhuis aan de Houtkade (foto ZDC).

De radio's moesten ingeleverd worden bij het toenmalige stadhuis van Vlissingen (het 'Van Dishoeckhuis' aan de Houtkade te Vlissingen).

De regionale vakhandel werd opgedragen om de ingenomen radio's te beoordelen, zo ook firma H.J. van der Meer. Andries van Westen weigerde hiervoor en zijn broer Hendrik nam zijn plaats in.

De kleine foto's van de radio's in dit artikel komen grotendeels uit de schematheek van NVHR. Met dank aan de informatiebronnen, in het bijzonder mevrouw Ineke van Westen en de heer Adri de Keijzer.